



มคอ.3 รายละเอียดของรายวิชา

Course Specification

0102232 นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาการประกอบการชุมชน
Innovations for Community Enterprise Development

รายวิชานี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาชุมชน
หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2568
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ

หมวดที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. รหัส ชื่อรายวิชา จำนวนหน่วยกิต รายวิชาที่ต้องเรียนมาก่อน รายวิชาที่เรียนพร้อมกัน และคำอธิบายรายวิชา

0102232 นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาการประกอบการชุมชน 3(2-2-5)

Innovations for Community Enterprise Development

ความหมาย หลักการ แนวคิด และประเภทของนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาการประกอบการชุมชน ความสำคัญของนวัตกรรมต่อการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา ลักษณะของนวัตกรรม จริยธรรมสำหรับนวัตกรรม และทักษะของนวัตกรรม โดยเน้นทักษะ การคิดเชิงออกแบบ การพัฒนานวัตกรรมที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้กลุ่มเป้าหมายและตอบสนอง ต่อแนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว โดยวิเคราะห์กรณีศึกษาและฝึกปฏิบัติ

Definitions, principles, concepts, and categories of innovation for community based significance of innovation in creating a competitive advantage for businesses, fundamental knowledge of intellectual property, characteristics of innovators, ethics of innovation and innovator skills, with a focus on design thinking skills, development of innovations that meet the needs of target consumers and response to the concepts of the bioeconomy, circular economy, and green economy by analyzing case study and practicing.

2. ประเภทของรายวิชา

- ☐ ศึกษาทั่วไป
☐ วิชาพื้นฐานเฉพาะด้าน
☒ วิชาเอกเลือก
☐ วิชาโท
☐ วิชาเลือกเสรี

3. อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน

อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา อ.ดร.ภัทร ยืนยง

อาจารย์ผู้สอน อ.ดร.ภัทร ยืนยง

4. ปีการศึกษา/ ภาคการศึกษา/ กลุ่มผู้เรียน

ปีการศึกษา 2568 ภาคการศึกษาต้น

5. สถานที่เรียน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา

6. วันที่จัดทำหรือปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาครั้งล่าสุด

6 กรกฎาคม 2567

หมวดที่ 2 จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

1. จุดมุ่งหมายของรายวิชา

เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้/มีความสามารถ/สมรรถนะที่ต้องการด้านต่าง ๆ

1.1 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายความหมาย หลักการ แนวคิด และประเภทของนวัตกรรมเพื่อการประกอบการชุมชน ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาได้

1.2 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ความสำคัญของนวัตกรรมต่อการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจได้อย่างเหมาะสม

1.3 เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะของนวัตกรรม โดยเน้นทักษะการคิดเชิงออกแบบ การพัฒนานวัตกรรมที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้กลุ่มเป้าหมายและตอบสนองต่อแนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) ได้อย่างเหมาะสม

1.4 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกถึงความเป็นนวัตกรรมและจริยธรรมสำหรับนวัตกรรมได้อย่างเหมาะสม

2. วัตถุประสงค์ของรายวิชา

เป็นรายวิชาใหม่ ที่มีการเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องและส่งเสริมนโยบายของมหาวิทยาลัยทักษิณ เป็นมหาวิทยาลัยนวัตกรรมสังคม และสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ของหลักสูตร โดยให้ผู้เรียนสามารถใช้องค์ความรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมสังคมและการเป็นผู้ประกอบการ และมีความสามารถในการพัฒนาการประกอบการชุมชน เพื่อหนุนเสริมเศรษฐกิจฐานรากและการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม

หมวดที่ 3 ลักษณะการดำเนินการ

1. จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา

ภาคบรรยาย	ภาคปฏิบัติ	การศึกษาด้วยตนเอง
จำนวน 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ x 15 สัปดาห์	จำนวน 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ x 15 สัปดาห์	จำนวน 5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ x 15 สัปดาห์

คำชี้แจง : ภาคการศึกษาคิดเป็นไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์

2. จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์และช่องทางที่อาจารย์ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล

อาจารย์ประจำรายวิชาแจ้งให้ผู้เรียนทราบเกี่ยวกับสถานที่ติดต่อและชั่วโมงการให้คำปรึกษา (Office Hours) โดยจะให้คำปรึกษาสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง ณ ห้อง 13325 (ห้องพักอาจารย์) อาคาร 13 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา

หมวดที่ 4 แผนการสอนและการประเมินผล

1. แผนการสอน

สัปดาห์ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวนชั่วโมง		กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้	ผู้สอน
		บรรยาย	ปฏิบัติ		
1-2	- แนะนำรายวิชา - ความหมาย หลักการ แนวคิด และ ประเภทของนวัตกรรมเพื่อการ ประกอบการชุมชน	2	2	- มคอ.3 - การบรรยาย - กิจกรรมกลุ่ม - การอภิปราย - คลิปสั้น	อ.ดร.ภัทร ยืนยง
3	- ความสำคัญของนวัตกรรมต่อการ พัฒนาความสามารถในการแข่งขันทาง ธุรกิจ	2	2	- การบรรยาย - กิจกรรมกลุ่ม - การอภิปรายกลุ่ม - Canva - คลิปสั้น	อ.ดร.ภัทร ยืนยง
4	- ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทรัพย์สินทาง ปัญญา	2	2	- การบรรยาย - กิจกรรมกลุ่ม - การอภิปราย - Canva	อ.ดร.ภัทร ยืนยง
5-6	นวัตกรรม - ลักษณะของนวัตกรรม - จริยธรรมสำหรับนวัตกรรม - ทักษะของนวัตกรรม	4	4	- การบรรยาย - กิจกรรมกลุ่ม - การอภิปราย - Canva	อ.ดร.ภัทร ยืนยง
7-8	แนวคิดทางเศรษฐกิจ กับการพัฒนา นวัตกรรม การประกอบการชุมชน -แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ -แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน -แนวคิดเศรษฐกิจสีเขียว - แนวคิดเศรษฐกิจยั่งยืน	4	4	- การบรรยาย - กิจกรรมกลุ่ม - การอภิปราย - Canva	อ.ดร.ภัทร ยืนยง
9	สอบกลางภาค				

สัปดาห์ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวนชั่วโมง		กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้	ผู้สอน
		บรรยาย	ปฏิบัติ		
10-11	ทักษะการคิดเชิงออกแบบ ในการสร้าง นวัตกรรม - ความหมายของการคิดเชิงออกแบบ Design Thinking - ทักษะที่จำเป็นของการคิดเชิงออกแบบ - ประโยชน์ของระบบการคิดเชิงออกแบบ - กระบวนการของการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking Process) - การคิดเชิงออกแบบ Stanford d.school	4	4	- การบรรยาย - กิจกรรมกลุ่ม - การอภิปราย - Canva - การออกแบบ นวัตกรรมจากการลง ศึกษาในชุมชน และ ศึกษานิเทศศึกษา	อ.ดร.ภัทร ยืนยง
12	การพัฒนานวัตกรรม - โจทย์ ความต้องการของผู้ใช้ กลุ่มเป้าหมายและตอบสนอง - แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ - แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน - แนวคิดเศรษฐกิจสีเขียว	2	2	- การบรรยาย - กิจกรรมกลุ่ม - การอภิปราย - Canva	อ.ดร.ภัทร ยืนยง
13-14	ตัวอย่างกรณีศึกษาและการวิเคราะห์ กรณีศึกษา	4	4	- การบรรยาย - กิจกรรมกลุ่ม - การอภิปราย - Canva - การนำเสนอ กรณีศึกษาจากการ วิเคราะห์	อ.ดร.ภัทร ยืนยง
15-16	การนำเสนอผลการศึกษาจากการลง พื้นที่ปฏิบัติจริง จากกระบวนการ การคิด เชิงออกแบบ ในการสร้างนวัตกรรม	4	4	- การบรรยาย - กิจกรรมกลุ่ม - การอภิปราย - Canva - การนำเสนอผล เฉพาะกรณี	อ.ดร.ภัทร ยืนยง
17	สอบปลายภาค				
18					

สัปดาห์ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวนชั่วโมง		กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้	ผู้สอน
		บรรยาย	ปฏิบัติ		
รวม		30	30		

2. แผนพัฒนาประสิทธิภาพรายวิชา (ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☒ 1. จัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของระยะเวลาทั้งหมดของรายวิชา
- ☐ 2. จัดการเรียนรู้ร่วมกับสถานประกอบการ องค์กร หรือหน่วยงาน
- ☒ 3. จัดการเรียนรู้เชิงรุก
- ☒ 4. รายวิชาส่งเสริมทักษะผู้ประกอบการของผู้เรียน
- ☐ 5. รายวิชาก่อให้เกิดนวัตกรรมของผู้เรียน โดยมีหนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากหน่วยงาน
- ☐ 6. จัดการเรียนรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ (online) ร่วมกับ ในที่ตั้ง (on-site)
- ☐ 7. มีการพัฒนาสื่อการสอนแบบออนไลน์โดยผ่าน TSU MOOC
- ☒ 8. เปิดเผยคะแนนเก็บก่อนการสอบปลายภาค
- ☒ 9. ส่งระดับชั้นตามเวลาที่กำหนด โดยไม่มีข้อผิดพลาด
- ☐ 10. มีการทวนสอบรายวิชาในระบบของคณะฯ
- ☐ 11. อื่น ๆ ระบุ

3. แผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ลำดับ	หัวเรื่อง/ประเด็น/รายละเอียด	วิธีการประเมิน/ ลักษณะการประเมิน	สัปดาห์ที่ประเมิน	คะแนน
1	- ประเมินจากการตรงต่อเวลาของนิสิตในการเข้าเรียน การส่งงานที่ได้รับมอบหมาย การเข้าร่วมกิจกรรม - ความมีวินัยและความพร้อมเพรียงของนิสิตในการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อการบริหารและพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน - ความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย - พฤติกรรมการเรียนและการสอบ	- สังเกตการมีส่วนร่วม และพฤติกรรมผู้เรียน - แบบบันทึกการเข้าเรียน	1-16	10
2	- ประเมินความสามารถด้านการคิดของนิสิต เช่น การตั้งคำถาม การสืบค้น	- ชิ้นงานเดี่ยว	10-11	15

ลำดับ	หัวเรื่อง/ประเด็น/รายละเอียด	วิธีการประเมิน/ ลักษณะการประเมิน	สัปดาห์ที่ประเมิน	คะแนน
	ข้อมูล การคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การ ตัดสินใจ -การประเมินจากงานเดี่ยว			
3	- ความสามารถด้านการคิด วิเคราะห์ และ สังเคราะห์ของนิสิตเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้าน ความหมาย หลักการ แนวคิด และประเภท ของนวัตกรรมเพื่อการประกอบการชุมชน ความสำคัญของนวัตกรรมต่อการพัฒนา ความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทรัพย์สินทาง ปัญญา ลักษณะของนวัตกรรม จริยธรรม สำหรับนวัตกรรม และทักษะของนวัตกรรม	สอบกลางภาค	9	15
4	ความสามารถด้านการคิดของนิสิต เช่น การตั้งคำถาม การสืบค้นข้อมูล การคิด วิเคราะห์ การสังเคราะห์ - การตัดสินใจ ในการบริหาร การพัฒนา การออกแบบ - ทักษะการคิดเชิงออกแบบ ในการสร้าง นวัตกรรม - การทำผลงานและการนำเสนอผลงานของ นิสิต	การมีส่วนร่วมในกิจกรรม กลุ่ม งานกลุ่มและการ นำเสนอ	13-14-15-16	35
5	- ความสามารถด้านการคิด วิเคราะห์ และ สังเคราะห์ของนิสิตเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้าน ความคิดเชิงออกแบบสร้างสรรค์ในการ พัฒนานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาการ ประกอบการชุมชน	สอบปลายภาค	17-18	25
คะแนนรวม				100

วิธีการตัดเกรด ☒ อิงเกณฑ์ (FIX-Rate)
☐ อิงกลุ่ม (T-Score)

การกำหนดช่วงคะแนนของเกรด

เกรด	A	B+	B	C+	C	D+	D	E/F
ช่วงคะแนน	≥80	≥75	≥70	≥65	≥60	≥55	≥50	≥0

หมวดที่ 5 ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

1. ตำรา เอกสารหลัก และข้อมูลสำคัญ

กัลยารัตน์ อธิระชนชัยกุล. (2557). **จริยธรรมทางธุรกิจ**. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.

กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์. (2564). **ข้อมูลสินค้าและผู้ประกอบการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภาคใต้**. นนทบุรี: บริษัท ออนป้า จำกัด.

กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์. (ม.ป.ป.). **ความรู้เบื้องต้นด้านทรัพย์สินทางปัญญา**. นนทบุรี: ม.ป.พ.

แก้วตา โรหิตร์ตนะ. (2562). **OM ในวิสาหกิจชุมชนไทย**. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาบริหารการปฏิบัติการ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จำนงค์ แรกพินิจ. (2563). **คู่มือพัฒนาผู้ประกอบการชุมชน**. สมุทรสงคราม: สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน.

จินตวีร์ เกษมสุข. (2559). **หลักการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2550). **ธุรกิจชุมชน: เส้นทางที่เป็นไปได้**. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท/expernetbooks.

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล. (2550). **วิสาหกิจชุมชน: กลไกเศรษฐกิจฐานราก**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดิยุทธธรณ์ ประทีปพรณงค์. (2563). **การพัฒนาอย่างยั่งยืนกับวิสาหกิจเพื่อสังคม**. กรุงเทพฯ: โครงการเอกสารและตำรา คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2554). **ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์. (2558). **การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน Community Economic Development**. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พนิตสุภา ธรรมประมวล. (2563). **การตลาดเพื่อชุมชน**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ลพบุรี: คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒผล. (2563). **การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ: บริษัท จรัสสินทวงศ์การพิมพ์ จำกัด.

วิชัย โชควิวัฒน์. (2560). **วิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise)**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเครือข่ายพัฒนาศักยภาพผู้นำการสร้างสุขภาวะ.

ศิริณา จิตต์จรัส. (2553). **เศรษฐกิจชุมชนและภูมิปัญญาไทย**. กรุงเทพฯ: ทริปเพิล เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2555). **การเสริมพลังชุมชนกับการพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาฯ.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2563). **คู่มือการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน (Community Business Model Canvas : CBMC)**. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

สถาบันไทยพัฒน์. (2561). **Creating Social Business: สร้างธุรกิจเพื่อสังคม**. กรุงเทพฯ: บริษัท แพลน พับลิชชิง จำกัด.

องค์กรธุรกิจเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (TBCSD). (2020). **TBCSD Sustainable Development 2020**. นนทบุรี: TBCSD.

สุภาวดี ขุนทองจันทร์. (2566). **การจัดการระบบเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจพอเพียงและลดความเหลื่อมล้ำ หอการค้าไทย. (2559). **คู่มือตัวชี้วัดผลลัพธ์การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนด้วยการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

โครงการพอแล้วดี. (2562). **คู่มือเขียนแผนธุรกิจเพื่อความยั่งยืน**. มูลนิธิมั่นพัฒนา.

ภาษาอังกฤษ

Brown, T. (2009). **Change by Design: How Design Thinking Transforms Organizations and Inspires Innovation**. HarperBusiness.

Burnett, B., & Evans, D. (2016). **Designing Your Life: How to Build a Well-Lived, Joyful Life**. Alfred A. Knopf.

Doorley, S., & Witthoft, S. (2012). **Make Space: How to Set the Stage for Creative Collaboration**. Wiley.

Gibson-Graham, J. K., Cameron, J., & Healy, S. (2016). **Community Economies: Collective Action for Social and Environmental Justice**. University of Minnesota Press.

Gupta, A. K. (2016). **Grassroots Innovation: Minds on the Margins Are Not Marginal Minds**. Penguin Books India.

Kelley, T., & Kelley, D. (2013). **Creative Confidence: Unleashing the Creative Potential Within Us All**. Crown Business.

Marta-Christina Calovi, E. De Antoni, & S. Roveda (Eds.). (2018). **Social Innovation and Social Entrepreneurship: The New Paradigm for Sustainable Development**. Springer.

Storey, D. J., & Alsos, L. (Eds.). (2017). **Handbook of Research on Rural Entrepreneurship**. Edward Elgar Publishing.

Venkatraman, S., & Storey, D. J. (Eds.). (2017). **Rural Innovation and Entrepreneurship**. Springer.

2. เอกสารและข้อมูลแนะนำ

หนังสือแปล

Janus, K. K. (2564). **Social Startup Success: คู่มือความสำเร็จสตาร์ทอัพเพื่อสังคม** (ลลิตา ผลผลา, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: BOOKSCAPE.

Borstein, D. (2551). **ผู้ประกอบการสังคม (How to Change the World)** (วิไล ตระกูลสิน และเจริญ เกียรติ ชนสุขถาวร, ผู้แปล). (How to change the world, น.ส., 2004). กรุงเทพฯ: สานเงินมีมา.

Bill Burnett และ Dave Evans. 2561. **คู่มือออกแบบชีวิตด้วย Design Thinking** (เมย์ ศรีพัฒนาศกุล, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: Bookscape Publishing House.

Bernard Roth .2563. **หลักสูตรลงมือทำทันทีจาก Stanford (The Achievement Habit)** (วิโรจน์ ภัทรทิปกร, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: วีเลิร์น.

แหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม

- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม (สวส.): <https://www.osep.or.th/>
- สมาคมธุรกิจเพื่อสังคมแห่งประเทศไทย (SE Thailand): <https://www.sethailand.org/>
- SE.school: <https://se.school/>
- โครงการพอแล้วดี: <https://porlaewdee.com/>
- Thai MOOC: <https://thaimooc.org/>
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (NIA): <https://www.nia.or.th/>

- Thai Social Enterprise Centre (TSEC) – มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เว็บไซต์:
<https://tsec.bus.tu.ac.th/>
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)
- เว็บไซต์: <https://www.sme.go.th/>
- กองทุนพัฒนาผู้ประกอบการเทคโนโลยีและนวัตกรรม (TED Fund):
<http://www.tedfund.mhesi.go.th/>

คลิป

วิสาหกิจชุมชนกาแฟรักษ์ป่า: สร้างรายได้จากป่าต้นน้ำสู่ความยั่งยืน

"โฮมสเตย์ชุมชนชายเลน: พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สร้างอาชีพให้คนในพื้นที่"